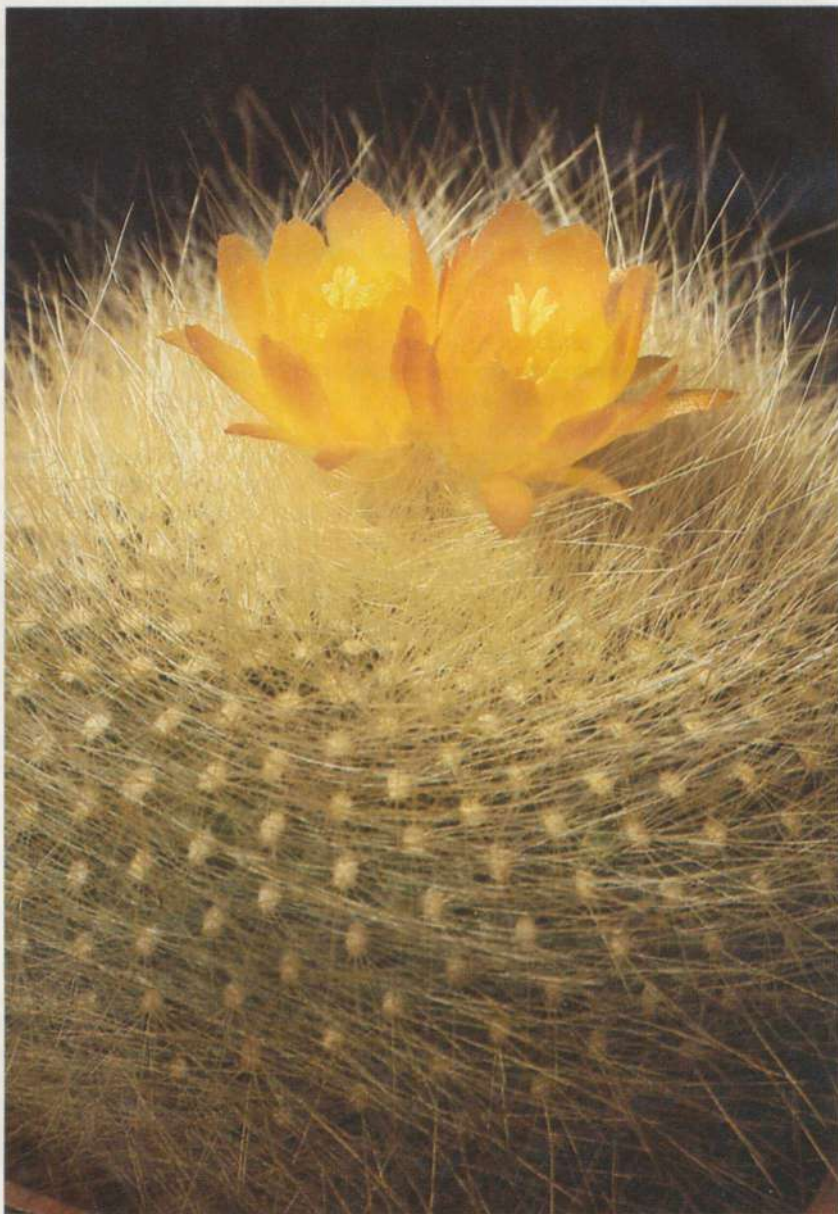

succulenta

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Brasiliacactus haselbergii forma

Foto: S. Stuchlik

ISBN 0039-4467

64ste JAARGANG
No. 2
FEBRUARI 1985

Brasilicactus (Notocactus) haselbergii (Hge.) Backbg. met oranjegele bloemen.

STANISLAV STUCHLIK

De groengele bloemkleur van *Brasilicactus graessneri* en de rode van *B. haselbergii* zijn de meeste cactusliefhebbers wel bekend; afwijkingen van deze kleuren worden als abnormaal, als aparte vormen en vaak zelfs als aparte variëteiten beschouwd. Er zijn in mijn land - en waarschijnlijk ook elders - heel wat liefhebbers die afwijkingen in bloemkleur en bedooring zeer hoog waarderen en de erfelijkheid ervan bestuderen. Zo genoten bij Tsjechische cactusverenigingen de zuiver geel bloeiende hybriden van *Astrophytum crassispinum* en van *A. asterias* zeer veel belangstelling.

Toen ongeveer 10 jaar geleden de firma New Mexico Cactus Research van Horst Kuenzler in Belen, USA zaden van oranjebloeiende variëteiten van zowel *B. graessneri* als van *B. haselbergii* aanbood, bestelde ik beide nummers. Toen reeds vermoedde ik, dat er in beide gevallen niet gesproken zou mogen worden van nieuwe variëteiten.

De zaailingen van *B. graessneri* ontwikkelden zich tot planten met als enige afwijking t.o.v. het type een langere middendoren, maar dat was dan ook alles dat ik als "nieuw kenmerk" kon vaststellen. Tot op heden bloeien deze planten met een normale groengele bloem.

Bij de zaailingen van de *B. haselbergii*-"variëteit" kon ik aanvankelijk in het geheel geen verschil vaststellen tussen deze planten en de typeplanten. Toen evenwel enkele exemplaren knoppen ontwikkelden, ontdekte ik dat deze onderaan groenachtig waren, maar verder naar boven bruinachtig gekleurd. Dit kenmerk komt, voor zover ik weet, bij de andere soorten van dit geslacht niet voor. Toen de eerste bloemen opengingen, was ik wel even stil van de schoonheid die ik zag: bij alle planten waren de bloembladeren zacht oranjegeel, waarbij het bovenste gedeelte bruinachtig getint was.

Soms leiden de resultaten van het onderzoek ons een doodlopende straat in: de vraag of we bij deze cactussen te doen hebben met slechts een vorm of met een variëteit bleef tot op heden onbeantwoord. De heer Kuenzler verzamelde zelf bijna uitsluitend in Noord-Amerika zaden; de zaden van Zuid Amerikaanse soorten kreeg hij via ruil of inkoop. Hij kon ons dus geen antwoord geven op de vraag of deze door hem aangeboden "variëteiten" op een al dan niet geïsoleerde groeiplaats verzameld waren, of dat ze een andere herkomst hebben. Zonder deze gegevens kan men weinig zeggen over het probleem welke status deze van het type afwijkende bloemkleur toegedicht kan worden. Misschien kan uit de stabiliteit van de kleur in alle nakomelingen geconcludeerd worden, dat het een stabiele vorm of een goede variëteit is. Er moet dan echter ook rekening gehouden worden met het feit dat bij hybridisering planten kunnen ontstaan die raszuiver zijn, dat wil zeggen dat zij op hun beurt in hun nakomelingen constant zijn. Ook met deze mogelijkheid moet men vandaag de dag bij aanbiedingen van "nieuwe variëteiten" rekening houden.

Jilova 23, 63900 Brno, CSSR.

Vertaling: Sjef Theunissen

Noot van de vertaler:

Bij een bezoek aan de kwekerij Bruckner in Wiener-Neustadt in oktober 1982 viel mij een haselbergii op die op dat moment in bloei stond. Ten eerste was het tijdstip tamelijk ongebruikelijk omdat haselbergii normaal zeer vroeg in het seizoen zijn fel rode bloemen ontplooit, maar bovendien bloeide deze plant niet rood doch oranje. De plant verhuisde naar Oud-Gastel, waar zij zich goed aanpaste. In 1983 bloeide zij niet (hetgeen ik weet aan het feit, dat zij haar bloemen al in de herfst van 1982 "verbruikt" had) maar begin 1984 ontdekte ik in de schedel enkele knoppen die inderdaad van onderen groen, verder naar boven bruinrood waren. De bloemen zijn zacht oranjegeel. Eigenaardig is, dat de plant na de gebruikelijke voorjaarsbloei nu, einde augustus, opnieuw in bloei staat en nog zeker 6 knoppen tot ontluiken zal brengen. Het is niet uitgesloten dat onder de naam *Brasilicactus haseltonianus* dezelfde plant schuilgaat. Voor zover is na te gaan is deze naam door Dr. Janousek in omloop gebracht. Planten en zaden zijn via de zaad- en plantencies van Internoto verbreid.

Mesembryanthemaceae (XLIV)

FRANS NOLTEE en ARIE DE GRAAF

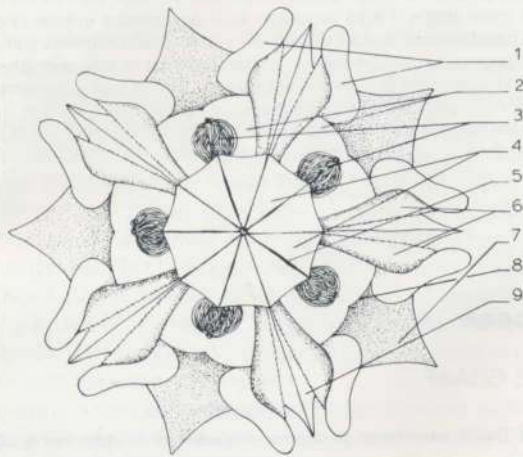
72. MALEPHORA N.E. Brown (okseldrager; de bloemen ontspruiten uit de oksels van de zijtakjes).

De planten uit het geslacht *Malephora* hebben veel weg van die uit het geslacht *Lampranthus*. De groeiwijze, rechtop of kruipend, is in vele gevallen nog meer ongebreideld dan bij *Lampranthus*. Tijdig snoeien en afstekken, direct na de bloei, houdt de planten wat vorm en grootte betreft nog enigszins binnen de perken van de ons altijd te krap toegemeten ruimte in kas en platte bak.

Malephora's bloeien overwegend geel, soms roze of rood. De meest bekende soort is *M. mollis*, een vrij wild uitgroeiend, kruipend struikje met rode bloempjes. Er zijn in totaal 15 species. Alle soorten kunnen 's zomers buiten op een zonnig plekje gekweekt worden en moeten koel overwinteren in de kas of in een vorstvrije platte bak. Zoals alle struikvormige Mesems moet Malephora in de winter zo nu en dan een beetje water krijgen ter voorkoming van algehele verdroging.

Het verspreidingsgebied van Malephora's is nogal versnipperd. De soorten komen in de natuur voor in betrekkelijk kleine gebieden, die liggen in Namibië, de Karoo bij Bloemfontein en in het oostelijke deel van de Kaapprovincie.

Het meest interessante aan de planten van dit geslacht zijn de zaaddozen. Vandaar dat er deze keer geen afbeelding van een plant aan de tekst is toegevoegd, doch een tekening van een geopende zaaddoos (capsule), overgenomen uit het onvolprezen boek van Prof. Dr. G. Schwantes "Flowering Stones and Mid-day Flowers", naar een tekening van Dr. O. Kröber. De schoonheid en de in zekere zin raadselachtigheid van de capsules doen ons steeds weer versteld staan over deze bijzondere producten van moeder Natuur. We zouden allen die de Mesembryanthemaceae niet slechts beschouwen als leuke, rijkbloeiende en min of meer gemakkelijke plantjes, doch die zich wat meer in deze plantenfamilie verdiepen, willen aanraden de structuur van de verschillende zaaddozen te bestuderen. Een wereld van schoonheid en mysterie gaat voor u open! Bovendien zult u de zeer ingewikkelde sleutels van de familie en van de geslachten beter begrijpen als u de verschillende zaaddozen en hun onderdelen leert herkennen.

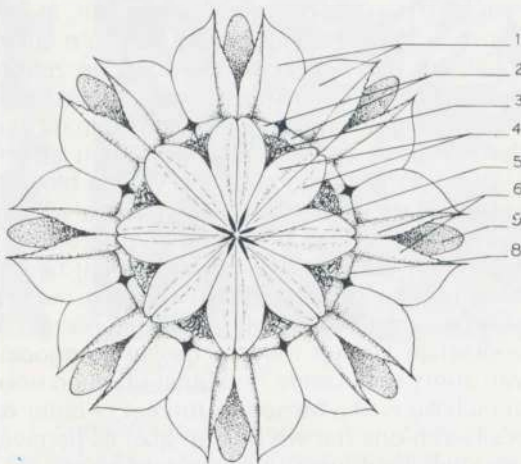
Zaaddoos van *Lampranthus spectabilis*

Als u nog nooit een gesloten en daarna geopende zaaddoos bestudeerd hebt is het moeilijk de tekeningen te begrijpen. Mede daartoe is ter vergelijking ook een tekening van een capsule van *Lampranthus spectabilis* opgenomen. Wat direct opvalt is dat de zaaddoos van *Malephora* 8-talig is en die van *Lampranthus* 5-talig. Dit is niet bij alle soorten het geval. Bij *Malephora* kan de doos 8- tot 11-hokkig zijn en bij *Lampranthus* behalve de normale 'uitvoering' met 5 hokken, ook nog in enkele gevallen 4-, 6- of 7-hokkig. Voorts vallen bij beide zaaddozen de dikke knoedels van zaadstrengen op. De functie van deze knoedels is te voorkomen dat de zaden te snel en in één keer uit de hokken gespoeld worden. De holle ruimten die bij *Malephora* duidelijk aanwezig zijn in het centrum van de doos, vallen bij *Lampranthus* minder op; zij zijn echter wel aanwezig, namelijk onder de randen van de hokdeksels, tussen de daaronder liggende wanden van de hokken (vakjes) waarin zich de zaden bevinden. Ook zien we dat bij *Lampranthus* de klepvlugels anders van vorm zijn en een andere positie innemen dan bij *Malephora*.

In gesloten toestand wordt de buitenrand van de zaaddoos gevormd door de enigszins gegolfde/gelobde rand (8). Deze rand moet u even in gedachten houden en laten we nu nagaan wat er gebeurt als de zaaddoos zich weer sluit bij droogte. Dat is dus de omgekeerde weg t.o.v. een doos die zich opent na bevochtiging. De zwellijsten (6) drogen nu in en worden daardoor korter en smaller. Ze trekken daarbij de klepvlugels (1) en de kleppen (9) mee terug. De laatst genoemde twee (1 en 9) vouwen daarbij om langs de randen (8) en vlijen zich over de bloembodem (2) en de hokdeksels (4). De doos is nu weer gesloten. De kelkbladeren (7) worden nu niet meer naar beneden gedrukt en nemen hun oorspronkelijke stand gedeeltelijk weer in. Bij het openen geschiedt een en ander in omgekeerde volgorde: de zwellijsten,

Verklaring van de cijfers:

1. klepvlugels
2. vruchtwand
3. zaadstrengen
4. hokdeksels
5. tussenschotten
6. zwellijsten
7. kelk
8. buitenzijde van de vruchtwand
9. kleppen

Zaaddoos van *Malephora herrei*

tekeningen A. de Graaf

Naar tekeningen in: Dr. G. Schwantes, *Flowering Stones & Midday-Flowers*

die bestaan uit bijzonder gevormde, snel vocht opnemende cellen, strekken zich en trekken de zaaddoos open.

In beide tekeningen zijn de hokdeksels (4) nog min of meer gesloten. Doordat er regendruppels op vallen, of doordat zij gedurende enige tijd op een andere manier nat blijven, verslappen ze en de zaden worden eruit gespoeld.

Behalve de afgebeelde zaaddozen zijn er nog vele andere typen, die ieder voor zich weer andere inrichtingen of anders gevormde onderdelen bezitten om de zaden bij droogte vast te houden en te beschermen. Soms ook missen ze bepaalde onderdelen, waardoor de zaden sneller uit de zaaddoos gespoeld worden. Weer andere typen hebben in een dergelijk geval nog weer een extra zekerheid ingebouwd in de vorm van de zgn. seedpockets, waarin een klein deel van de zaden wordt vastgehouden tot latere - wellicht gunstigere - omstandigheden. Zie hiervoor ook *Succulenta*, 57ste jaargang, 1978, pag. 16 en 42.

Nu u weet hoe een zaaddoos zo ongeveer in elkaar zit en hoe het mechanisme van het openen en sluiten in zijn werk gaat, zal misschien de vraag bij u opborrelen op welke manier u aan uw planten vruchten (= zaaddozen) kunt verkrijgen. Vele soorten en zelfs hele geslachten zijn zelfsteriel, zodat u als u slechts één plant bezit of meer planten van die soort, afkomstig van één moederplant, daar niet zo gemakkelijk vruchten aan zult krijgen. Bezit u twee of meer planten, afkomstig uit zaad of van verschillende moederplanten, dan kunt u ze onderling bestuiven. Vrijwel zeker volgt dan bevruchting (en vorming van zaaddozen). Bij zelffertiele (zelf-bevruchtende) soorten is bestui-

ving, gevolgd door bevruchting al heel gemakkelijk. In deze beide gevallen vormt zich soortecht zaad, als er tenminste geen 'vreemde stier in de wei geweest is' in de vorm van bestuiving door een andere soort. Mesems hybridiseren heel gemakkelijk en daardoor is het ook mogelijk vruchten aan uw planten te verkrijgen, al bezit u slechts één exemplaar van een soort. U kunt de bloemen van zo'n enkele plant bestuiven met het stuifmeel van een nabijkomende soort en zodoende bevruchting totstand brengen. Nadat de bloem vergaan is, ontdekt men al gauw een vrucht die na enkele maanden verdroogd is; dat is dan de zaaddoos of capsule. Als u de volkomen droge zaaddoos van de plant afneemt is deze geheel gesloten. U kunt nu de verdroogde resten van de bloemblaadjes en meeldraden gemakkelijk met de vingers van de capsule afwrijven, zodat de kale zaaddoos overblijft. Om deze zich te laten openen is vocht nodig. Legt u de zaaddoos enige tijd in een bakje met water dan opent hij zich en kunt u de structuur ervan bewonderen en bestuderen nadat u het overvloedige vocht met een stukje vloeipapier of keukenrol hebt weggenomen. De zaden die uit de zaaddoos tevoorschijn komen moet u beslist weggooien. Het zijn immers bastaarden van soms onbekende herkomst en geen enkele bastaard of kruising van onverschillig welke Mesem is mooier of beter dan de oorspronkelijke soort. We realiseren ons dat we ons op glad ijs begeven met het advies om ter verkrijging van zaaddozen, soorten met elkaar te kruisen. Het is echter in vele gevallen - helaas - de enige manier om vruchten aan een plant te krijgen, maar nogmaals: **VERNIETIG DE ZADEN VAN DEZE BASTAARDS**. Er zijn al veel te veel gewilde of ongewilde kruisingen van Mesems. Zoveel zelfs dat van sommige geslachten (bijvoorbeeld *Glottiphyllum*, *Pleiospilos*) vrijwel geen soortechte planten in de verzamelingen aanwezig zijn.

(wordt vervolgd)

Rotterdamseweg 38, 3332 AK Zwijndrecht
Finlandia plein 5, 3244 AE Nieuwe Tonge

Jovibarba

R. SPRINGAEL

De tegenwoordig tot het geslacht *Jovibarba* gerekende soorten werden vroeger ingedeeld in het geslacht *Sempervivum*. Zoals u reeds kon vernemen in het vraaggesprek "Wat u altijd al had willen weten over *Sempervivum*" door B. Zonneveld (*Succulenta* nr. 9, 1984) is het grote verschil tussen beide geslachten het aantal bloemblaadjes. De bloemen van *Sempervivum* hebben 8 tot 20 blaadjes, die van *Jovibarba* 6.

Verwant met *Jovibarba* is het geslacht *Rosularia*. De bloemen van deze in Klein-Azië tot in de Himalaya voorkomende planten hebben 5 blaadjes. Van dit geslacht treft men weinig vertegenwoordigers aan in verzamelingen; tot nu toe heb ik er van de ongeveer 50 soorten een viertal kunnen bemachtigen. Voor de volledigheid zij ook nog vermeld het aan *Rosularia* nauwverwante geslacht *Sempervivella* met als enige soort *S. alba*. Deze uit de Himalaya afkomstige soort is zodenvormend en niet volledig winterhard; vooral tegen te veel vocht in het koude jaargetijde dient zij beschermd te worden.

De spraakverwarring ontstaan bij de bouw van de toren van Babel werkt ook nu nog door. De Fransen spreken, wanneer zij het over *Sempervivums* hebben, steeds over *Jovibarba*'s. Dit kan bij de huidige indeling verwarrend overkomen. Overigens hebben de Fransen nog een andere, zeer toepasselijke naam voor *Sempervivum*, nl. "Artichaut de muraille". (= muurartisjok).

J. heuffelii in gevorderde splitsing

J. heuffelii 'Purple Haze'
beginnende splitsing

De bekendste Jovibarba is zeker *J. sobolifera*, die evenals de verwante *J. hirta* courant in de handel wordt aangeboden. De kogelronde rozetten die de planten voortbrengen, worden als het ware uit de moederplant geperst. Zij laten gemakkelijk los en rollen weg tot zij tegen een steen of takje terechtkomen. Hier zullen zij snel wortel schieten en binnen enkele jaren een nieuwe kolonie vormen. Het is begrijpelijk dat deze soorten zich gemakkelijk laten vermeerderen. Kruisingen tussen beide genoemde soorten komen in de natuur voor, waarbij bijen voor de bestuiving zorgen.

In mijn verzameling bezit ik een aantal afwijkende vormen van *J. sobolifera*, te weten Nitra, Linn, Sims, Greenglobe en August Cream. Laatstgenoemde vorm kleurt in het voorjaar prachtig citroengeel. Ook van *J. hirta* bezit ik een prachtige, afwijkende vorm: *J. hirta* fa. *purpurascens*.

Een met *J. hirta* nauwverwante soort is *J. allionii*. Deze bleekgroene planten zijn af en toe in de handel aan te treffen.

Zeldzamer is *J. arenaria*, een kleinblijvend donkergroen plantje met zeer spitse blaadjes. In de handel ben ik deze soort nog niet tegengekomen; waarschijnlijk vindt men de planten te klein.

In de Balkanlanden groeit *J. heuffelii*, een soort die met de hiervoor genoemde Jovibarba's alleen de bloemvorm gemeen heeft. De ongeslachtelijke voortplanting geschiedt bij deze soort niet door het vormen van nieuwe rozetten, maar door splitsing van de kern van volwassen planten. In cultuur is pas na 1 à 2 jaar deze splitsing zover gevorderd, dat de twee helften met een scherp mes van elkaar gescheiden kunnen worden. Daartoe wordt de plant ontdaan van alle aarde, desnoods schoonspoelen met water. De onderste, afgestorven bladeren worden verwijderd, waardoor een beter zicht verkregen wordt op de vorm van de penwortel. De operatie bestaat er nu in, dat we met een mes de planten van elkaar lossnijden en wel van boven naar beneden, zodanig dat beide helften ongeveer even veel van de penwortel meekrijgen. Natuurlijk ontstaan na deze operatie planten met enorm grote snijwonden. Voor het laten drogen van de snijwonden is het het beste de planten op een warme droge plaats te leggen, maar liefst niet in de zon. Na een drietal dagen kunnen de planten weer opgepot worden. Het delen van een plant die zich in tweeën gesplitst heeft is relatief eenvoudig. Echter, wanneer de plant zich gesplitst heeft in 3 tot wel 7 kernen, is de vermeerdering niet zo gemakkelijk uit te voeren. Hierbij treden dan ook regelmatig mislukkingen op. Werp ech-

foto's van
de schrijver

J. heuffelii 'Springael's choice', een zeer grootwordende nieuwe cultivar van de Belgische veredelaar G. van der Steen

ter mislukte planten niet weg; soms willen deze 'mislukkelingen' na zelfs twee jaar toch nog uitgroeien tot volwaardige planten.

Gezien het grote verspreidingsgebied van *J. heuffelii* is het niet verwonderlijk, dat er een aantal variëteiten onderkend zijn. Van de variëteiten op zich zijn weer vele vormen bekend, welke meestal aangeduid worden met de groeiplaats. Zo bezit ik *J. heuffelii* van Debra Road, van Rodope en van Pelister. Beschreven variëteiten zijn o.a. var. *patens*, var. *reginae-amaliae* en de zeer variabele var. *glabra*.

J. heuffelii en al zijn variëteiten en vormen bloeien met gele bloemen. In mijn verzameling heb ik evenwel een plant staan die met witte bloemen bloeit. Helaas weet ik niets over haar herkomst.

Naast de botanische soorten en vormen zijn er ook vele cultivars gekweekt. Deze zijn uitzonderlijk mooi. Om er enkele te noemen: *J. heuffelii* 'Purple Haze' heeft purperen bladeren die zijn afgezet met een ivoorgeel randje; 'Giuseppe Spiny' is bronskleurig met een ivoorkleurig randje rond het blad; 'Hystyle' is een kleinblijvende plant met donker bronskleurige, rechtopstaande, scherp toegespitste bladeren; 'Henry Correvon' is een lichtgroene plant waarvan de lange brede bladeren een rode gloed en rode bladpunten vertonen; 'Orion' heeft grote bruine rozetten met een oranje gloed.

Helaas blijft het moeilijk planten uit deze groep te bemachtigen. De zeer speciale en langzame vermeerdering te zamen met een stijgende vraag naar deze planten is daar zeker niet vreemd aan.

De geslachten *Jovibarba*, *Sempervivum* en *Rosularia* behoren tot de familie der *Crassulaceae*. Deze planten van het noordelijk halfrond zijn bij ons winterhard. Het zijn planten die onze aandacht verdienen. De traditionele planthandel heeft deze groep planten in het verleden erg verwaarloosd, maar het doet me bijzonder veel genoegen dat daar de laatste tijd iets aan gedaan wordt.

J. Hendrickxstraat 83, 2120 Schoten

Opm.: Van de auteur is een uitgebreide lijst met cultivarnamen van *Jovibarba*'s en *Sempervivums* ontvangen (6 pag.). Kopieën zijn bij de redactie aan te vragen door girering van / 2,60 op nr. 1326848 t.n.v. L. Bercht, Harmelen.

Cleistocactus vulpis-cauda Ritt. & Cullm.

A.B. PULLEN

Sommige cactusliefhebbers schijnen een zekere angst te hebben om zuilvormige planten op te nemen in hun collectie. Begrijpelijk is dat wel, want zeker in een klein kasje nemen grote zuilen meestal te veel plaats in. Daarbij laat de bloei dikwijls vele jaren op zich wachten. Met deze bijdrage laat ik u gaarne kennismaken met een plant, die weliswaar zuilvormig groeit, maar beslist niet snel door het dak van uw kasje zal groeien en bovendien als kleine plant kan bloeien. Ik doel hier op *Cleistocactus vulpis-cauda*. De soortnaamgeving 'vulpis-cauda' betekent 'vossestaart', hetgeen slaat op het verschijnsel dat deze plant in de natuur vaak afhangend, als de staart van een vos, van de rotsen groeit.

De afgebeelde plant is een zaailing van 1979. De plant spruit vanaf de basis en heeft tot nu toe een drietal takken gevormd, waarvan de langste ongeveer 25 cm meet. Met het oog op de hangende groeiwijze plantte ik deze cactus in een hangpot, maar tot nu toe groeien de stammetjes nog aardig rechtop. De plant bloeide voor het eerst in 1982 met een enkel bloemetje, de jaren daarna werd de bloei steeds rijker. De bloeiperiode begint in juni en eindigt pas diep in de herfst.

De cultuur is niet moeilijk. Cleistocactussen vragen er voedsaam grondmengsel en ruimschoots water in de groeiperiode. Ook in de winter moet men de grond niet volledig laten uitdrogen. De toppen van de stammetjes drogen anders te veel in. Dus ook in de winter nu en dan een klein beetje water 'op het schoteltje'. Het bovenstaande houdt in, dat de overwintering niet te koud mag gebeuren. Een temperatuur van rond 8°C geeft geen problemen.

Tenslotte een beknopte beschrijving van de plant. Het plantelichaam is zuilvormig, rechtopstaand, liggend of hangend, spruitend vanaf de basis, 3,5 cm dik. Aantal ribben 24. De areolen zijn bezet met kort, bruin vilt. De dorens zijn borstelvormig, tot 1,5 cm lang, vosrood in de nieuwgroei, later verblekend tot geel, soms bijna wit.

De bloem is een typische, tweezijdig symmetrische Cleistocactus-bloem. Uit de bloembuis steken de diep-rode helmraden met de paarse helmknoppen en de groene stempels naar boven. De vrucht is bruin, het zaad zwart. De typevindplaats is Puente Acero, Prov. Tomina, Boliviaë.

De cactus en ik

Een titel die op het eerste zicht niet veel inhoudt en wanneer u het verhaal aandachtig leest, zou je tot de slotsom kunnen komen en zeggen "Totaal uit de lucht gegrepen". Niets is minder waar. Het verhaal speelde zich af te Antwerpen bij een verwoed cactusverzamelaar een tiental jaren geleden. De vrouw des huizes wist er alles over en zie hier haar belevenis.

Die "IK" dat ben ik, de vrouw van een cactusverzamelaar, en ik zeg: "Cactus" vóór "ik", want eerst komt de cactus.

Dit alles is verschillende jaren geleden begonnen, een tijdje na ons huwelijk. Heel doodgewoon met één plantje. Mijn man was in de lente naar de vogelmarkt geweest. U weet wel, "de Antwerpse vogelmarkt". Vandaar bracht hij het plantje mee. Hij gaf het mij en zei: "Dit is een cactus, 15 fr, en die vent op de markt heeft gezegd: op de vensterbank, alle weken wat water en in de winter niets". Het was werkelijk een mooi plantje, net een bol met stekels en rond de kop allemaal paarse bloemen. Na een week of zo verloor het zijn bloempjes. Mijn man was teleurgesteld en ging terug naar de markt met die cactus om eens met die verkoper te klappen... Hij kwam terug met nog twee plantjes. Die vent had gezegd dat het vergaan van die bloemen normaal was: voor 15 fr kon hij toch geen plant verlangen die heel het jaar zou bloeien..., trouwens het volgende jaar zou die weer gaan bloeien. Die drie plantjes groeiden van jewelste met mijn eenvoudige verzorging.

Een tijd later was mijn man weer naar de markt geweest en die mijnheer met zijn planten (nu was het al een "mijnheer" en geen "vent" meer) had hem uitgenodigd om eens zijn kwekerij te komen bezoeken. Van dit bezoek kwam hij terug vol begeestering... en met een half dozijn cactussen. Deze moesten allemaal er bij op de vensterbank. Och arme, mijn mooie gordijnen!! Hij had zelfs twee planten bij zich die de hele zomer zouden bloeien! Doch deze moesten vochtig gehouden worden. En zowaar als ik tot u spreek, hij stond 's nachts op om te zien of ze niet droog stonden. Die plantjes hadden allemaal een Latijnse naam, zoals medicamenten, en die zou ik van buiten moeten leren. Maar dat ging niet, en dan heeft hij er maar nummers bij gezet. Hij werd lid van een cactusclub en kocht een boekje, maar daar stond te weinig in voor zijn 15 plantjes. Zijn verzameling werd groter en groter en dan begon dat met die "pillerijen": Pillen voor het aanzuren, pillen voor het ontkalken, voor het ontharden enz... Wel tien soorten pillen voor het bemesten en papiertjes voor de pH. Op een avond kwam hij zelfs thuis met een zak echte koemest. Mijnheer, ik had geen woning meer, maar een stal!

Daar het met al die cactussen, de kleuters, de pillen en de maandbladen eenvoudig niet meer ging, besloten wij te bouwen; levensverzekering, wet de Taey, architecten, landmeters, kadaster en al de rest, en dat alles voor die cactussen!!

Wanneer het huis er stond moest er een kas bijkomen... en die kas moest verwarmd worden... en dan moesten er voor het mooie uiterlijk van de verzameling enkele grote planten bijgekocht worden... Dit kostte allemaal een hoop geld. Van vakantie was geen sprake meer, wij hadden toch ons eigen huis en de planten hun verwarmde kas!

Mijn liefje, wat wil je nog meer. En wanneer mijn man zich niet voor de kinderen had geschaamd, zou hij zelfs alle nachten in de kas zijn gaan slapen.

Later had hij ook zijn vrienden (de Soie en de Gust) tot de "cactusserij" bekeerd. Bijna alle avonden was er vergadering: over maandbladen, mest, drielandenkonferentie, dia's, bewortelen, succulenten, ruilbeurzen, overplanten enz. Met één woord: genoeg onderwerpen om er gek van té worden.

Het was toen dat mijn aanvallen van migraine begonnen. Allerlei poeders van Dr. Mann, Witte Kruis enz.; niets kon mij helpen, totdat ik ten einde raad naar onze huisdokter ging, die mij volledig onderzocht, mijn bloed liet onderzoeken, radiografie liet maken, nieren, schildklieren, hart aan een nauwkeurig onderzoek onderwierp... en ten einde raad vroeg of ik soms zorgen had. Wat moest ik aan die brave man toen wel zeggen? Ik vertelde hem van die tienduizend cactussen in onze kas. Hij schudde meewarig het hoofd en zei: "Ik heb die cactusziekte in mijn jonge jaren ook gehad. Gelukkig is dat door de studies en de examens verdwenen. Ja madam, dat was nog in de tijd van Duursma en De Laet uit Kontich. De Phyllocactussen die ik toen van De Laet gekocht heb zoals Rose d'Amour, Sourire d'Une Jeune Fille, Madame De Laet, In memory of Mr. Charles Darrah... en als die bloeiden!!!" Zijn ogen glansden toen hij dit zei en zijn gezicht scheen inderdaad veel jonger. Hij mompelde nog: "misschien... als ik met pensioen zal zijn...". Ik zag het al, hij was wel beter geworden, maar het virus zat nog in het bloed. Hij gaf me de raad eens lekker voor een paar weken naar zee te gaan.

Bij het naar huis gaan droomde ik al van zon, zand en water, nee, niet voor de cactussen, maar nu echt eens voor mij. Na het avondeten zou ik het aan mijn man vertellen. Maar tijdens het eten begon hij:

- "Ma, ik zou een nieuw boek willen kopen".

- "Natuurlijk, ge kunt dat toch niet blijven doen met zo'n klein boekje en zo'n kollektie".

- "Maar 't is een heel groot boek".

Ik begon onrustig te worden. Hij vervolgde: "Eigenlijk is het niet één boek, maar een boek uit zes delen, van Backeberg".

Ik voelde prikjes in mijn handen, alsof ik onverwachts in aanraking gekomen was met een *Opuntia*.

- "En wat gaat dat zoal kosten?" - "Normaal is dat rond de 9000 fr, maar ik kan een goede occasie op de kop tikken voor 7000 franken, dat is zeker niet teveel want dat werk is niet meer te verkrijgen". (Red.: per deel!, was nog voor de herdruk).

Dag zon, zand, zee!!! De jaren verliepen, mijn man hield op met roken en drinken, ik dacht die heeft vrees voor longkanker of hartinfarkt.

Later werd hij nog gierig ook. Nu begon ik te veronderstellen dat hij spaarde voor een nieuwe kas. Maar dat bleef maar duren, en een nieuwe kas is toch weer niet zó duur. Op een avond barstte de bom.

Hij: "Ma, de Gust wil in zijn vakantie naar Brazilië om cactussen te zoeken".

Ik: "Laat hem maar gaan".

Hij: "Maar ik zou ook graag meegaan".

Het leek mij of het plafond omlaag viel, ik voelde mij alsof ik in een zuilcactus veranderd was.

Ik: "En ik dan?". Hij: "Och vrouwtje, er moet toch iemand thuis blijven om de cactussen te verzorgen!!"

Nu had ik van Brazilië maar een flauw begrip, ik had weleens gehoord dat daar een Pele rondliep en een "karnaval van Rio", en dat er ook de mooiste vrouwen ter wereld wonen. Maar dat mijn man daar nu naartoe wilde om cactussen te zoeken! Die kon hij in Deurne toch ook kopen!! En hij ging... Of liever hij vloog. En ik bleef achter met het huis, de kinderen en... de cactussen.

De Nedercalifornische gehaaktdoornigen (= Ancistracanthae) (Deel V)

TH.M.W. NEUTELINGS

A.9 *Mammillaria neopalmeri* (Coulter (1894)), Craig (1945).

Vernoemd naar Dr. Edward Palmer (1831-1902), die o.m. *Mammillaria longiflora* ontdekte.

Plantkenmerken (volgens Coulter):

Plantelichaam: enkelvoudig, cilindrisch, 9 cm hoog, 5 cm Ø, grijs- tot blauwgroen.

Axillen: met witte wol en soms met borstelharen.

Middendoorns: 3-5, meestal 4, 8 mm lang, recht, glad, stijf, bruinachtig met donkere punt.

Randdoorns: 15-30, 6 mm lang, recht, glad, stijf, wit tot bleekgeel met donkere punt.

Bloem: 12 mm lang, 10 mm Ø, groenwit tot licht crèmekleurig, olijfgroene middenstreep, soms met een roze tint; meeldraden wit, helmknopjes oranjegeel; stijl wit, 5-6 stempellobben, olijfgroen tot geel.

Vrucht: scharlakenrood, knotsvormig, 13 x 5 mm.

Zaad: zwart, glimmend, met diepe putjes.

Groeiplaats: eilanden San Benito (= typevindplaats), West San Benito en Guadeloupe, gelegen voor de westkust van Neder-Californië.

Nader en meer gedetailleerd veldonderzoek heeft uitgewezen dat deze soort zeer variabel is. In Coulters beschrijving staat dat de plant enkelvoudig is. Maar Voss vond overwegend exemplaren - en wel op Isla San Benito - die spruitend waren. De individuele stammetjes ervan werden niet hoger dan 5 cm. Naast exemplaren met alleen rechte middendoorns groeiden er ook planten met gehaakte middendoorns. Ook hiervan is in de oorspronkelijke beschrijving niets te vinden.

Lau verzamelde deze plant onder nummer 7, op Isla San Benito.

A.10 *Mammillaria multidigitata* Radley ex Lindsay (1947).

De soortnaam betekent letterlijk met vele vingers, wat duidt op het spruitende karakter van deze plant.

Plantkenmerken:

Plantelichaam: sterk spruitend, cilindrisch, 20 cm hoog, 5 cm Ø

Axillen: met weinig witte wol

Middendoorns: 4, 8 mm lang, waarvan soms een aan de punt omgebogen, onder wit, verderop bruinrood tot nog donkerder aan de punt.

M. neopalmeri

M. multidigitata

foto's: H. Koningsveld

Randdoorns: 15-25, 8 mm lang, wit, dun, naaldvormig.

Bloem: 15 mm lang, 15 mm Ø, wit met olijfgroene middenstreep, stempellobben groen.

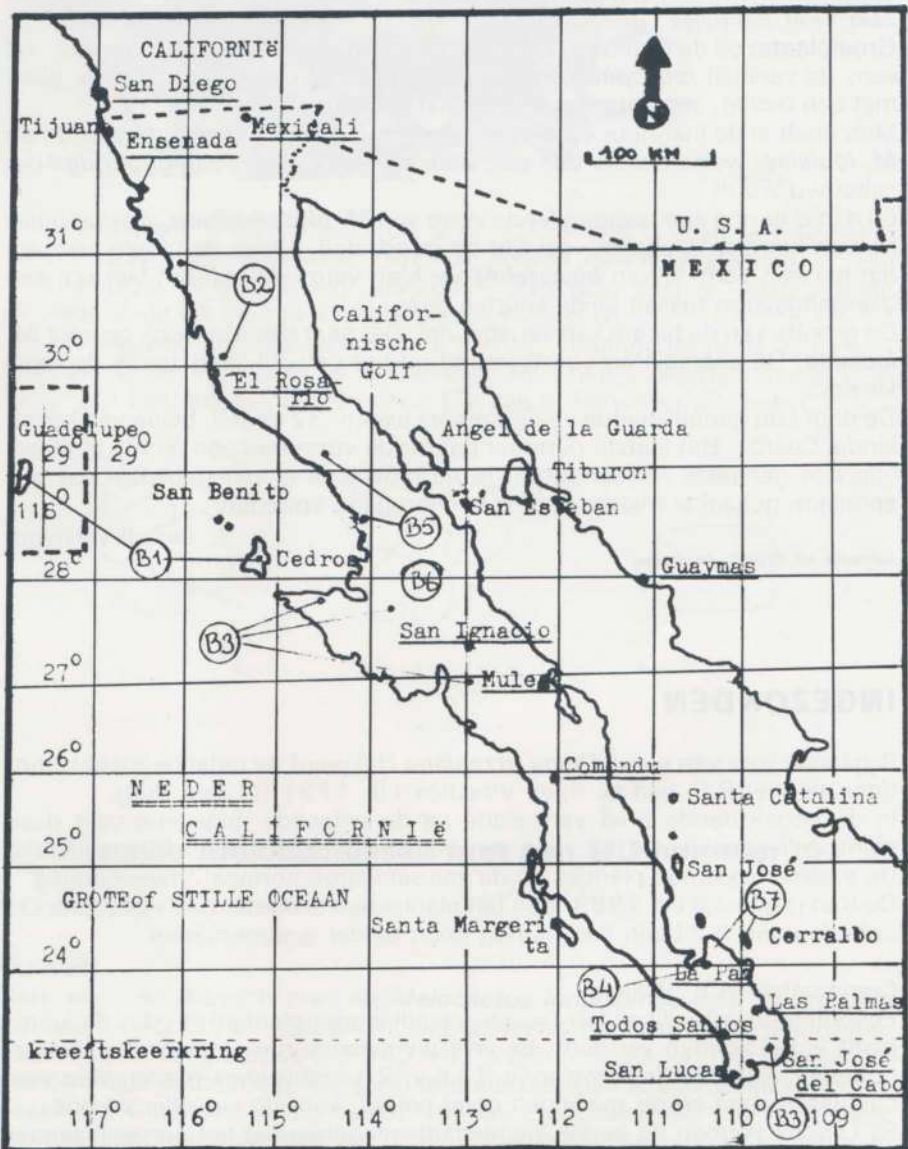
Vrucht: rood.

Zaad: zwart.

Groeiplaats: op de steile hellingen van het eiland San Pedro Nolasco, in de Californische Golf, soms groeiend in pure guano (= opeenhoping van vogeluitwerpselen).

Veel schrijvers zien deze soort als een variëteit van *Mamm. neopalmeri*. Vergelijken we beider beschrijvingen dan is dit standpunt te rechtvaardigen.

Lau heeft deze plant verzameld onder nummer 99, op Isla San Pedro Nolasco.

De B-nummers verwijzen naar de hierna te bespreken soorten uit groep B.

B.1 *Mammillaria goodridgii* Scheer (1849) (emend. Salm-Dyck, 1850). We komen in de literatuur ook wel de naam "goodridgei" tegen. Deze soort is vernoemd naar de ontdekker van deze plant, een zekere heer Goodridge.

Plantkenmerken:

Plantelichaam: enkelvoudig of aan de voet spruitend, bol- tot cilindervormig, 18 cm hoog, 4 cm Ø

Axillen: zeer weinig witte wol

Middendoorns: 4, 10 mm lang, waarvan één afstaand en gehaakt (soms ook recht), van de basis uit wit overgaand naar bruinzwart.

Randdoorns: 11-15, 4-7 mm lang, krijtwit, recht, met donkere punt.

Bloem: 15 mm lang, 25 mm Ø, wit met een vrij brede purperroze middenstreep; meeldraden crèmekleurig, helmknopjes diepgeel; stijl roze, 4-5 groene stempellobben.

Vrucht: 15-20 mm lang, knotsvormig, oranje tot scharfakerood.

Zaad: zwart, met putjes.

Groeiplaats: op de eilanden Cedros en Guadeloupe. Soms komt men ook wel eens de variëteit *rectispina* tegen, maar dit betreft een verder normale plant met een rechte, in plaats van een gehaakte middendoorn.

Men duidt in de literatuur op een nauwe verwantschap tussen deze soort en *M. louisiae*, welke laatste dan ook vaak als een variëteit van *goodridgii* beschouwd wordt.

En dan is er nog een laaggroeiende vorm van *M. blossfeldiana*, die wat uiterlijk van het plantelichaam veel lijkt op *goodridgii*. Alleen de bloem verraad dat het een vorm is van *blossfeldiana*. Men vermoedt dat het hier om een overgangsvorm tussen beide soorten gaat.

De grootte van de bloem kan variabel zijn. Dat gaat trouwens ook op voor *M. louisiae*. De exemplaren voortkomend uit het Lau-32-zaad zijn in de regel kleiner.

De door Lau gepubliceerde veldnummers luiden: 32 en 33, beide van het eilandje Cedros. Het laatste nummer betreft de vorm met een rechte in plaats van een gehaakte middendoorn. In de praktijk is echter gebleken dat ook spontaan gehaakte middendoorns kunnen gaan optreden.

(wordt vervolgd)

Galmeidijk 49, 4706 KL Roosendaal

INGEZONDEN

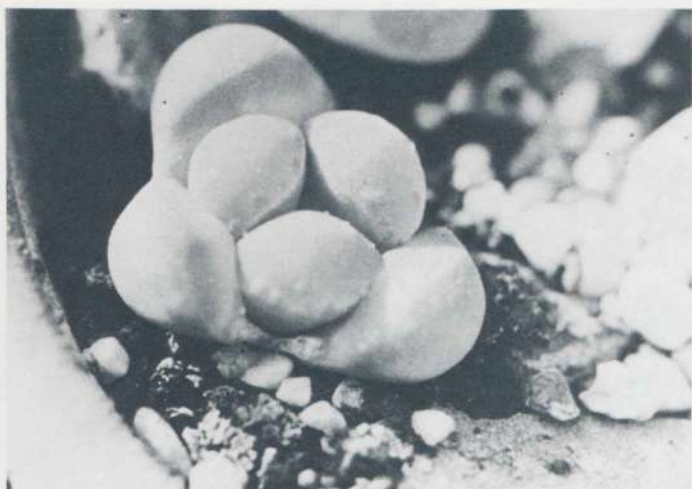
Bijgaande foto van een *Lithops otzeniana* Nel werd de redactie toegestuurd door de heer P.P. van de Puyl, Vloedlijn 19, 1791 HJ Den Burg.

In de begeleidende brief vermeldde hij de volgende gegevens over deze plant: zelf opgekweekt uit zaad van het Clichéfonds (1979/80, nr. 686). De andere gekiemde plantjes uit dit zaaisel waren normaal "tweehoofdig". De foto is gemaakt in 1983 toen het plantje een diameter had van 2 cm. Dit optreden van 3 lobben had hij nog nooit eerder waargenomen.

Commentaar A.B. Pullen:

Een kenmerk van dicotylen (= tweezaadlobbige planten) is, dat de kiemplant 2 zaadlobben vertoont. Bij vele dicotylen kunnen echter afwijkingen optreden waarbij het kiemplantje 3 i.p.v. 2 kiemblaadjes maakt. Wie veel cactussen zaait en de zaailingen goed bekijkt, kent dit verschijnsel ook.

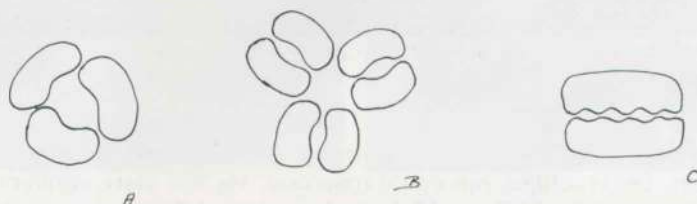
Bij *Lithops* vormen de eerste kiemblaadjes tegelijkertijd het eerste bladpaar van het "plantelichaam". Zijn er dus 3 kiemblaadjes, dan ook een 3-lobbig plantje.

L. otzeniana

Dit verschijnsel is door mij in de jaren 1978-1981, toen ik duizenden Lithops-zaden heb uitgezaaid, dan ook diverse malen waargenomen. Het blijft zichtbaar tot het moment, waarop de plant gaat "delen", waarbij in de nieuwgroei uit elk blad een nieuw bladpaar ontstaat.

Als zaailing ziet de plant eruit zoals schematisch aangegeven bij A; na verloop van enige jaren zoals bij B getekend. Zelfs heb ik éénmaal tussen mijn zaailingen een cristaat aangetroffen. Die zag er ongeveer uit zoals C.

Braziliaanse Melocactussen met een HU-nummer (IX)

G. EERKENS

HU 435

Deze soort werd beschreven als *Melocactus longispinus* Buin. & Bred. in Succulenta 1977, p. 138-142, niet te verwarren met de provisorische naam van *M. longicarpus* HU 149. Het is een mooie soort met zeer lange naaldvormige bedoorning, die goed te onderscheiden is van *Melocactus ernestii*. De vindplaats is ten oosten van Iaçú, ongeveer 52 km ten zuiden van Itabiraba, ten zuidoosten van de Rio Paraguçu, waar hij groeit samen met nog een andere Melocactus, naar grote waarschijnlijkheid met het volgende nummer HU 436.

M. helvolilanatus HU 444

HU 436

Grote, donkergroene planten, iets platronnd met korte gebogen dorens, niet beschreven. De vruchtjes zijn egaal roserood. Hij lijkt sterk verwant te zijn met *Melocactus* HU 157 en *Melocactus permutabilis* nom. nudum van Ritter (Ritter stelt zijn *M. permutabilis* synoniem aan *M. inconcinus* Buin. & Bred., Red.). Alle drie hebben dezelfde vruchtjes. De vindplaats is gelegen ten zuiden van Itabiraba.

HU 444

Melocactus helvolilanatus Buin. & Bred. werd gepubliceerd in *Succulenta* 1976, p. 262-265. De naam slaat op de geelachtige wol in het cephalium. Het is een wat cilindervormig groeiende plant met sterk gebogen dorens. De vindplaats is Santa Antonio, Piauí.

HU 445

Een voor mij onbekende soort. Buining stelt hem in zijn aantekeningen gelijk aan HU 156, de onbeschreven *M. aracutuensis*.

Dit is nu een goed voorbeeld, welk een verwarring er ontstaat indien een soort niet op tijd en gedegen wordt beschreven. En indien ook de vindplaats stil wordt gehouden, is de chaos compleet.

(Opm. Red.: Af en toe worden zaad en planten onder HU 445 aangeboden. Volgens de aantekeningen van Buining is de vindplaats noordelijk Ro-seiru bij Ragoa de Peanas).

1	2
3	4

1. *M. longispinus* HU 435
2. *Melocactus spec.* HU 436
3. *Melocactus spec.* HU 445
4. *M. zehntneri* HU 161

foto's 1 en 2: L. Bercht. Andere foto's: A. Buining.

Tamanredjo, district Commewijne, Suriname

(wordt vervolgd)

Red. noot: In Succulenta dec. 1983 werd een fout gemaakt wat betreft de illustratie bij *M. zehntneri*. Hierboven vindt u een afbeelding van *M. zehntneri* HU 161, een originele opname van A. Buining. Onze excuses.

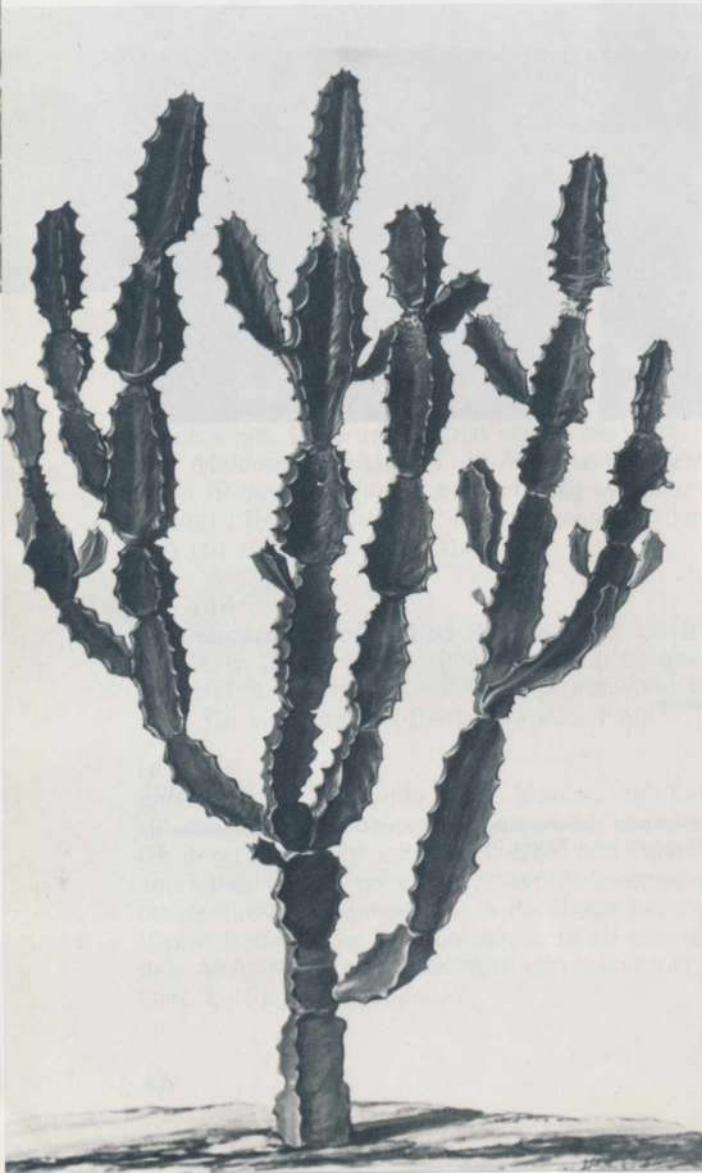
Euphorbia trigona Haworth

D.O. WIJNANDS

Het is niet gebruikelijk dat een auteur op een bespreking van zijn boek reageert*). Het boek (The Botany of the Commelins) is de wereld in en een ieder vindt er maar van en doet er maar mee wat hij wil. De opmerkingen over *Pereskia guamacho* en *Opuntia repens* laat ik dan ook passeren, met de aantekening dat de beslissing om *P. guamacho* in *Pereskia* te plaatsen overeenstemt met de huidige opvattingen van B. Leuenberger, de monograaf van het genus, en onder verwijzing naar het gestelde in hoofdstuk 7. Van andere aard is de opmerking over *Euphorbia trigona*. Bercht weet te melden: "De voor deze soort typische tekening der stammen ontbreekt op de afbeelding". Bercht weet dus blijkbaar precies bij welke levende planten

E. trigona, afbeelding in
Commelin's atlas 5, t. 44

E. trigona (handelsprodukt)
foto: L. Bercht

de naam *E. trigona* Haw. hoort. Ik weet dat niet. In mijn tekst bespreek ik de geschiedenis van deze naam en betrek daarbij de opvattingen van Croizat. Ik kom tot de conclusie dat Commelins plaat 5 (1703) als het type van de naam *E. trigona* Haw. beschouwd moet worden. Dit betekent dat Commelins plaat met de naam *E. trigona* Haw. verbonden is. Met Bercht twijfel ik eraan of de soort (of de soorten?) die nu onder de naam *E. trigona* in cultuur is wel tot dezelfde soort behoort als Commelins plaat. Sterker nog, ik vermoed dat het niet zo is. Ik zou het dan ook niet wagen de naam *E. trigona* Haw. bij enige levende plant te zetten. Hoe die soort met de typische stamtekening van Bercht dan heten moet? Ik weet het niet.

Bloemen en vruchten verzamelen om die aan een specialist voor te leggen is de juiste weg - L.C. Leach lijkt mij een goede keus - maar die bloemen en vruchten heb ik nog nooit gezien. Zeker zolang de generatieve kenmerken niet bekend zijn lijkt het me goed als iemand de nu als *E. trigona* bekende soort eens goed zou beschrijven - mits hij er zeker van is dat het om één kloon gaat - en er dan een cultivarnaam aan zou verbinden. De naam *E. hermentiana* Lem. die Croizat als synoniem van *E. trigona* Haw. opvat, vind ik ongeschikt, omdat de inhoud van eerstgenoemde naam onduidelijk is en een type ontbreekt.

Er is natuurlijk nog een andere mogelijkheid: Mijn typificatie kan verworpen worden onder aanwijzing van een ander type, liefst één dat precies past bij het huidige gebruik van de naam. Ik zou dat van harte verwelkomen, mij is het niet gelukt. Zolang dit niet gebeurd is blijft de inhoud van de naam *Euphorbia trigona* Haw. niets anders dan Commelins plaat.

* Bespreking door L. Bercht, *Succulenta* 1984, 63 (10), 242.

Botanische Tuinen van de Landbouwhogeschool, Postbus 8010, 6700 ED Wageningen

Commentaar Bercht:

In het bovenstaande artikel kan men eens duidelijk lezen hoe moeilijk het is een bepaalde soort botanisch vast te leggen. Bij mijn opmerking in de boekbespreking heb ik mij laten leiden door de afbeelding van *E. trigona* zoals deze is weergegeven in Jacobsen, *Handbuch der sukkulenten Pflanzen*. Met deze afgebeelde plant komen overeen de planten die onder deze naam in omloop zijn. Een en ander betekent natuurlijk nog niet dat het dan ook de goede combinatie is tussen naam en plant.

Mammillaria boolii Linds.

S. KOOIJ

Uit het zeer grote geslacht *Mammillaria* is *M. boolii* één van de klein blijvende soorten. Mag deze plant dan klein van stuk zijn, kleine bloemen toont hij echter niet. De grote rose bloemen met hun witte randen en de tussen de met oranjegeel stuifmeel getooide meeldraden als een grijpgrage hand staande stamper geven dit plantje een aparte bekoring. Is de plant niet getooid met haar mooie bloemen dan is er eerlijk gezegd weinig aan. Je moet weten dat de bloemen schitterend zijn, anders is elke vorm van bekoring wat aan de overdreven kant.

Het plantje wordt niet hoger dan 3-4 cm bij een doorsnede van 3 cm. De plant gaat na verloop van tijd spruiten. De afgebeelde plant vertoont dit nog niet en het is toch al weer een jaar of acht geleden dat ik deze plant van een andere liefhebber mocht ontvangen. De axillen zijn voorzien van wat wol, die later verdwijnt; verder sieren een 20-tal randdoorns, wit van kleur en naaldvormig met een lengte van 1,5 cm, de plant. In het midden staat

Mammillaria booli

foto van de schrijver

1 gehaakte doorn, geel aan de basis, met een bruine punt. De 3 cm lange vrucht is oranje van kleur. De zaden zijn zwart. Deze Mexicaan komt uit Sonora, San Pedro Bay.

Echt moeilijk is deze *Mammillaria* niet. Hij krijgt een normale verzorging, d.w.z. in het groeiseizoen ruim water, normale voedzame grond en geen schaduw. Hij toont dan een gezonde valse kleur(!) en beloont ons na een droge winterrust met zijn bloemenpracht.

Hoewel de plant - indien hij niet bloeit - U op het eerste gezicht niet direct aan zal spreken, breek ik hier toch een lans voor haar. Gezien haar gemakkelijke cultuur en de geringe eis aan ruimte behoeft deze plant bij niemand, ook niet de kleinbehuysden, te ontbreken.

Groeneveld 4, 2203 BP Noordwijk

Het geslacht *Pfeiffera* SD.

A.B. PULLEN

Wanneer men de populariteit van een cactus moet afmeten aan het aantal publicaties erover in ons maandblad, dan komen de vertegenwoordigers van het geslacht *Pfeiffera* er maar magertjes vanaf. Men ziet deze planten dan ook weinig in verzamelingen. Dat is jammer, want het zijn interessante planten, vooral voor mensen met een goed oog voor details. Aan de weinig spectaculaire, rechtopstaande, liggende of hangende takken verschijnen in mei en juni de witte, gelige of rose bloemen. Ze zijn weliswaar niet zo groot, maar bloeien meestal wel in groten getale. Ze zijn radvormig met een korte bloembuis. Na de bloei ontstaan de vruchten, die op het eerste gezicht veel op kruisbessen lijken. Deze vruchten verschaffen de planten hun grootste sierwaarde. Zij blijven zeer lang goed; dikwijls hebben de vruchten nog niets van hun sierwaarde ingeboet als de plant in het volgend voorjaar weer bloeit, zodat bloemen en vruchten tegelijkertijd op de plant te bewonderen zijn.

Pfeiffera's zijn eenvoudig uit zaad op te kweken. Na ongeveer 3 jaar zijn de jonge planten bloeibaar. Ook het bewortelen van stekken is beslist niet moeilijk. Zelf kweek ik mijn *Pfeiffera*'s in hangpotten. De voordelen daarvan zie ik als volgt: Door hun liggende of hangende groeiwijze zullen *Pfeiffera*'s die gewoon tussen andere potten in het tablet worden gekweekt, binnen de

kortste keren de potten van hun buren annexeren. In hangpotten gekweekt vervalt dat bezwaar, de planten kunnen hun natuurlijke groeiwijze volgen. Hetzelfde geldt ook voor verwante geslachten als *Aporocactus* en *Rhipsalis*. Na de bloei breng ik de planten naar buiten en hang de potten aan de pergola. Daar blijven ze verder de gehele zomer. Bij droog weer moet men ze wel regelmatig sproeien. Het humeuze grondmengsel moet ook goed doorlatend zijn, daar de planten anders veel te lijden zouden hebben van overvloedige regenval.

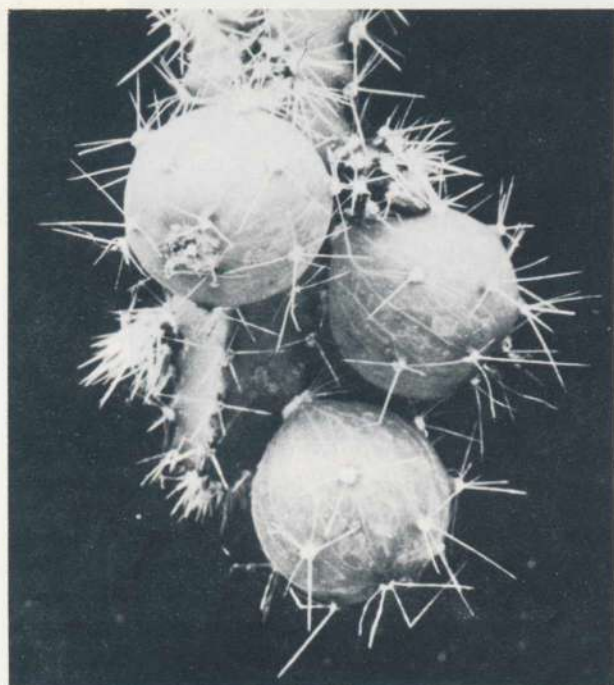
's Winters hang ik de potten boven in mijn kas. Het kost geen extra ruimte en de planten hebben daar wat meer warmte dan op tablethoogte. Op deze manier zijn deze planten goed te overwinteren, zonder direct de gehele kas erg warm te moeten stoken. Overigens verdragen ze ook halfschaduw erg goed en zijn ze ook binnenshuis niet al te lastig om te kweken.

De potgrond houd ik 's winters droog; wel worden de planten dan veel geveld.

Het geslacht *Pfeiffera* werd opgesteld door Salm-Dyck in 1845. Het werd genoemd naar Dr. Ludwig Pfeiffer (1805-1877), een Duitse arts en cactuskenner. Typeplant van het geslacht is *P. ianthothele* (Monv.) Web.. Britton en Rose kennen in 1920 deze soort nog als enige uit dit geslacht. In Backe-

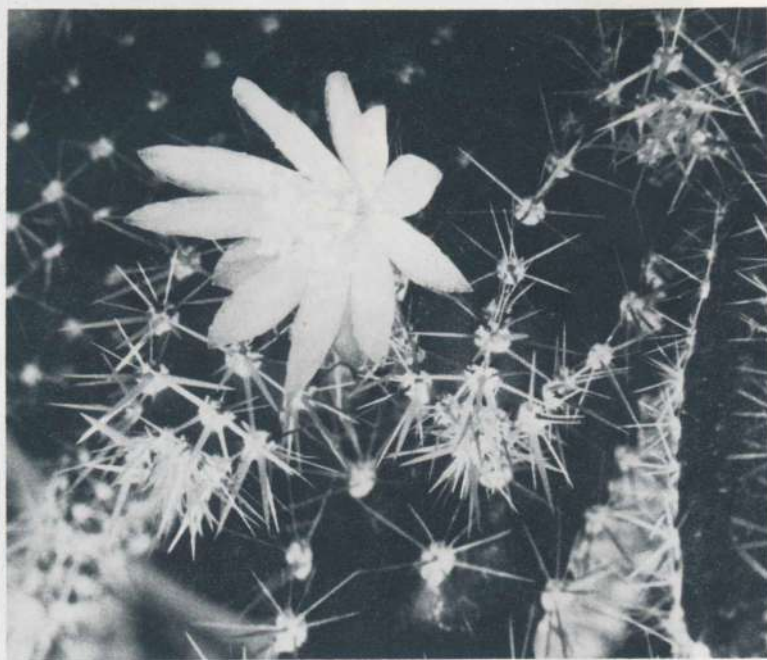
P. erecta

← *P. erecta*

foto's van de
schrijver

↓ *P. ianthothele*
v. tarijensis

berg's Kakteenlexikon worden 4 soorten genoemd: *P. erecta* Ritt., *P. ianthothele* (Monv.) Web., *P. matalensis* Ritt. met de variëteit *floccosa*, en *P. multigona* Card..

Haage, een trouw volgeling van Backeberg's systeem, noemt ook nog, behalve de 4 hierboven genoemde soorten, *P. gracilis* n.n. (Ritt.) en *P. gibberosperma* n.n. (Ritt.). De laatste naam beschouwt hij als synoniem met *P. matalensis* var. *floccosa*, hetgeen Ritter later bevestigt.

Ritter beschrijft in deel 2 van zijn "Kakteen in Südamerika", behalve de hierboven genoemde soorten en variëteiten, een tweetal nieuwe variëteiten van *P. ianthothele*, nl. *P. ianthothele* var. *boliviana* Ritt. en *P. ianthothele* var. *tarijensis* Ritt.. Dat brengt het totaal aantal beschreven taxa op 5 soorten met 3 variëteiten.

Overigens is niet elke auteur ervan overtuigd, dat er werkelijk zoveel verschillen zijn. Rowley is van mening dat hier slechts sprake is van ecotypen die tot soort verheven werden, hetgeen Ritter weer enige hier niet nader te noemen kwalificaties aan het adres van Rowley ontlokte. Een uiterst "komische" situatie derhalve, die weer eens aantoont hoe sommige "grote namen" in onze liefhebberij klein kunnen zijn. Maar dat moet u zelf maar even nalezen. Rest mij nog te vertellen, dat Pfeiffera's afkomstig zijn uit het zuidoosten van Bolivia en het noorden van Argentinië.

Ik hoop met deze bijdrage een lans voor deze interessante planten gebroken te hebben.

Literatuur:

- Salm-Dyck, Cact. Hort. Dyck.
Britton & Rose, The Cactaceae
Backeberg, C., Das Kakteenlexikon
Haage, W., Kakteen von A bis Z
Rowley, G., Nat. Cact. Succ. Journal 1969
Ritter, F., Kakteen in Südamerika, Band 2

Beatrixlaan 10, 7711 KG Nieuwleusen

BOEKBESPREKING

CACTACEAE door **A.L. Stoffers**, in: *Flora of the Netherlands Antilles III: 143-409*. Uitgave 113 van de Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en de Nederlandse Antillen, aug. 1984 (Secretariaat van de Studiekring, Plompstorengracht 9, 3512 CA Utrecht; f 65,-).

Na zijn proefschrift over *The vegetation of the Netherlands Antilles* (1956) stelde Prof. Stoffers zich tot doel, de samenstelling van een *Flora of the Netherlands Antilles*, welke thans, onder zijn redactie, grotendeels is voltooid ná de publicatie van 7 afleveringen over Pteridophyta en Monocotyledonae (Vol. I: 1-203, 1962 en 1963) en Dicotyledonae (Vol. II: 1-209, 1966 en 1980; Vol. III: 1-409, 1973, 1979 en 1984).

Stoffers' stuk over de **Cactaceae** (p. 143-158) is het eerste overzicht van de cactusflora van alle Nederlandse Antillen, ná Boldingh's *Flora voor de Nederlandsch West-Indische eilanden* (1913), wanneer wij buiten beschouwing laten de gegevens welke staan vermeld in Britton & Rose's *The Cactaceae* (ed. 2, 1937) waarvan de naamgeving zoveel mogelijk werd gevolgd.

Stoffers' publicatie geeft determinatie-tabellen, beschrijvingen van genera en species, literatuur en enkele gegevens over geografische verspreiding, voorkomen en inlandse benamingen. Opvallend is, bij het doorbladeren van deze omvangrijke aflevering waarin de redacteur 21 van de 26 behandelde plantenfamilies voor zijn rekening heeft genomen (125 van de 267 bladz.), dat bij de **Cactaceae** - in tegenstelling tot alle andere families - het vermelden van herbariummateriaal achterwege is gelaten en dat gegevens over voorkomen op de eilanden op een zeer onvolkomen wijze zijn vermeld (zie de Tabel). Al moge dit te verdedigen zijn wanneer het gaat om planten die zéér algemeen zijn óf zeer zeldzaam, het geeft de lezer die zich op de hoogte wil stellen tóch een gevoel van onbevredigdheid.

Dat bij *Cereus repandus* geen melding wordt gemaakt van de oorspronkelijk door Backeberg beschreven var. *weberi* (zie Succulenta 20, 1938, p. 139, afb. 3) kan mogelijk als juist worden gezien; onjuist lijkt mij, daarentegen, dat onder *Melocactus* slechts wordt gezegd: "A genus of c. 40 species in the drier regions of the neotropics. Note: W.F.R. Suringar and J.V. Suringar distinguish 112 taxa on the islands of Aruba, Bonaire, and Curaçao. A thorough fieldstudy on these specimens is necessary for an interpretation of the forms present". Al wil men zich verre houden van de verwarrende soortproblemen binnen het geslacht *Melocactus* dan had toch wel iets méér kunnen worden gezegd over dit genus dat de Nederlandse Antillen een bijzondere bekendheid heeft gegeven - eventueel met verwijzing naar de samenvatting van "Het *Melocactus*-

Tabel.

Overzicht van de door Stoffers vermelde soorten en hun voorkomen

Naam	Benedenwindse eilanden			Bovenwindse eilanden		
	Aruba	Curaçao	Bonaire	St. Maarten	Saba	St. Eustatius
<i>Opuntia curassavica</i> (L.) Mill.	x	x	x			
<i>Opuntia elatior</i> Mill.	x	x	x			
<i>Opuntia wentiana</i> Br. & R.	x	x	x			
<i>Opuntia triacantha</i> (Willd.) Sweet				o	o	o
<i>Opuntia rubescens</i> SD.				x		
<i>Opuntia dillenii</i> (Ker-Gawl.) Haw.				o	o	o
<i>Selenicereus grandiflorus</i> (L.) Br. & R.						
<i>Hylocereus trigonus</i> (Haw.) Saff.	o	o	o	x	x	x
<i>Acanthocereus tetragonus</i> (L.) Humil.	x	x				
Melocactus						
<i>Mammillaria mammillaris</i> (L.) Karst.		x				
<i>Mammillaria nivosa</i> Link				x		
<i>Lemaireocereus griseus</i> (Haw.) Br. & R.	x	x	x			
<i>Cephalocereus lanuginosus</i> (L.) Br. & R.	o	o	o			
<i>Cephalocereus royenii</i> (L.) Br. & R.						x
<i>Cereus repandus</i> (L.) Mill.	x	x	x			
<i>Pereskia guamacho</i> Web.	o	o	o			
<i>Pereskia aculeata</i> Mill.						
<i>Pereskia grandifolia</i> Haw.						

x = voorkomen op eiland vermeld

o = geen eiland vermeld, wel eilandengroep aangeduid

Selenicereus, Hylocereus en Pereskia worden als ingevoerd beschouwd.

onderzoek" van W.F.R. Suringar en diens zoon, dat werd gepubliceerd in het *Gedenkboek J. Valckenier Suringar* (p. 88-95), in 1942 door de Nederlandse Dendrologische Vereeniging uitgegeven. Jammer is ook, dat een in Succulentia verschenen artikelenreeks "Over *Cereus repandus*, *Cephalocereus lanuginosus*, *Lemaireocereus griseus* en *Acanthocereus tetragonus*" (20, 1938, p. 133-140, 149-156, 165-171) en "Over *Opuntia curassavica*, *O. wentiana*, *O. elatior* en *Mammillaria simplex*" (22, 1940, p. 121-129, 137-143) niet bij de literatuuropgaven werd vermeld.

P. Wagenaar Hummelinck, Sweelincklaan 84, 3723 JH Bilthoven

**Schrijft u ook eens een artikel
voor ons maandblad!**

**De redactie adviseert u graag.
DOEN!**

INHOUD

<i>Brasilicactus haselbergii</i> met oranjegele bloemen - S. Stuchlik	26
Mesembryanthemaceae (XLIV) - F. Noltee en A. de Graaf	27
Jovibarba - R. Springael	30
Cleistocactus vulpis-cauda - A.B. Pullen	33
De cactus en ik	34
De Nedercalifornische gehaaktdoornigen (V) - Th. Neutelings	36
Ingezonden	38
Braziliaanse Melocactussen met een HU-nummer - G. Eerkens	39
<i>Euphorbia trigona</i> - D.O. Wijnands	42
<i>Mammillaria boottii</i> - S. Kooij	43
Het geslacht Pfeiffera - A.B. Pullen	44
Boekbespreking - P. Wagenaar Hummelinck	47